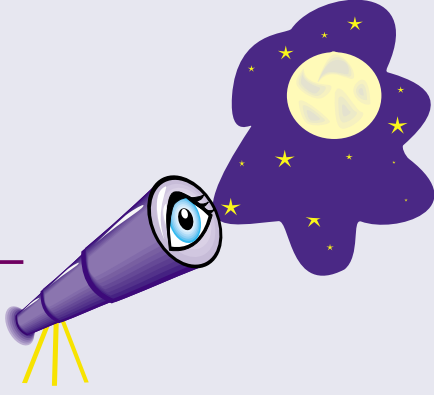

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Messier Albümü - 5 (M65, M66, M95, M96, M105)

Aslan, bu sıralar gökyüzünde gözlem için en iyi konumda olan takımyıldızlardan biri. Bu takımyıldız, adını aldığı varlığa gerçekten benzeyen ender takımyıldızlardan. Bu sayede onu gökyüzünde tanımak oldukça kolay. Aslan Takımyıldızı'nın sınırları içinde, Messier Albümü'nde yer alan toplam 5 gökada var. Bu gökadalara gözleyebilmek için, küçük bir teleskop yeterli. Gökadalara, karanlık bir yerde ve temiz bir havada dürbünle görmeyi de deneyebilirsiniz.

M65

Sarmal Gökada

Takımyıldızı: Aslan

Sağ Açıklık: 11^h18,9^d

Dik Açıklık: +13°05'

Uzaklık: 35 milyon ışık yılı

Parlaklık: 9,3 kadir

M65, yakınındaki M66 ve NGC 3628'le birlikte, en güzel gökada üçlülerinden birini oluşturuyor. Bu gruba, "Aslan Üçlüsü" de deniyor. Özellikle, M65 ve M66 birbirlerine çok yakın konumdalar. Bu nedenle, bir teleskopla baktığınızda ikisini de aynı görüş alanında görebilirsi-

niz. NGC 3628 gökadası, ikilinin kuzeyinde yer alıyor.

M65, çok yakınında yer alan bu gökadalara karşın, oldukça düzgün, sarmal bir yapıya sahip. Bir teleskopla baktığınızda, gökadanın çekirdeğinin kollarına oranla belirgin biçimde parlak olduğunu görürsünüz. Ayrıca, çekirdeğin noktacıkları da dikkat çekiyor.

M66

Sarmal Gökada

Takımyıldızı: Aslan

Sağ Açıklık: 11^h20,2^d

Dik Açıklık: +12°59'

Uzaklık: 35 milyon ışık yılı

Parlaklık: 8,9 kadir

Eğer M65'e teleskopla baktıysanız, M66'yı da onun yanı başında görmüş olmalısınız. Bu gökada, M65'den belirgin biçimde daha büyük. Ayrıca, ondan biraz daha parlak. Gökadanın çekirdeği, oldukça belirgin; ancak, şeklinin pek düzgün olduğu söylenemez. Ayrıca, kollar da belirgin biçimde şekil bozukluğu gözleniyor. Buna yol açan, büyük olasılıkla, çok yakınındaki M65'in kütleçekimi. Gökada-

nın kollarının, gökada düzleminin dışına kaymış olduğu gözleniyor.

M66, gökyüzünün en parlak gökadalardan biri. Bu sayede gözlenmesi de kolay. Ancak, küçük bir teleskop, gökadanın sadece çekirdeğini gösterecektir. M65 ve M66'yı gökyüzünde bulmak için, Aslan'ın bacağına oluşturan θ (teta) ve ι (iota) Aslan yıldızlarının tam ortasına bakmalısınız.

M95

Çubuklu Sarmal Gökada

Takımyıldızı: Aslan

Sağ Açıklık: 10^h44^d

Dik Açıklık: +11°42'

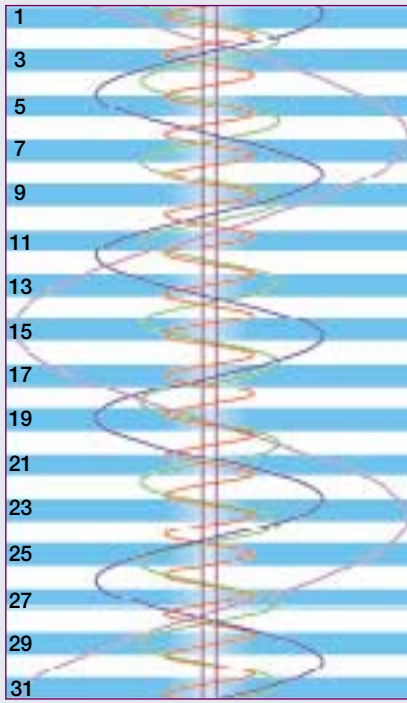
Uzaklık: 38 milyon ışık yılı

Parlaklık: 9,7 kadir

M95, Regulus'tan Denebola'ya doğru giderken, yolun üçte birinde yer alıyor. Kollarının, çekirdeğin çevresinde halka benzeri bir yapıda olmasından dolayı, bu gökadayı "Halkalı Gökada" da deniyor. M95, evrenin yaşını hesaplamada kullanılan Hubble Sabiti'ni ölçmekte kullanılan gökadalardan biri. Hubble Uzay Teleskopu ve Hipparcos uydusuyla, gökadanın içindeki sefeid türü değişen yıldızları gözlenerek gökadanın uzaklığı duyarlı biçimde saplandı. Buna göre, M96 bizden $35,5 \pm 3,1$ milyon ışık yılı uzakta yer alıyor.

Bu gökadayı, küçük bir teleskopla görebilirsiniz; ancak, kollarının çubuklu sarmal yapısını seçmek zor. Bunun için daha büyük bir teleskop gerekiyor. M95, daha çok küresel, gri bir ışık kümesi gibi görünüyor. Ayrıca, fotoğraflarda bu yapıyı yakalamak oldukça kolay.

Mayıs ayında Jüpiter'in dört büyük uydusunun gezegene göre konumları.

1 Mayıs saat 23:00; 15 Mayıs saat 22:00;
31 Mayıs 21:00'de gökyüzünün genel görünüşü

M96

Sarmal Gökada

Takımyıldızı: Aslan

Sağ Açıklık: $10^h46,8^d$

Dik Açıklık: $+11^\circ49'$

Uzaklık: 38 milyon ışık yılı

Parlaklık: 9,2 kadir

Bu gökada, M95'ten daha büyük ve daha parlak. M96'nın çekirdeği, kollarına oranla çok parlak görünür. Gökada, büyük oranda toz içerir ve bu nedenle sarmal kolları parçalı gibidir. Gökadanın çekirdeği, büyük oranda yaşlı, sarı yıldızlardan oluşur. Ayrıca, sarı fonun üzerinde mavi noktalar görünür. Bunlar, büyük olasılıkla genç ve sıcak yıldızların oluşturduğu kümelerdir. M96'nın çekirdeği, küçük bir teleskopla görülebilir.

M105

Eliptik Gökada

Takımyıldızı: Aslan

Sağ Açıklık: $10^h47,8^d$

Dik Açıklık: $+12^\circ35'$

Uzaklık: 38 milyon ışık yılı

Parlaklık: 9,3 kadir

M105, eliptik gökadalardan tipik bir örneğidir. Hubble Uzay Teleskopu'yla yapılan gözlemlere dayanarak, bu gökadanın merkezinde yaklaşık 50 milyon güneş kütleli bir kara delik olduğu düşünülüyor. M105, gökyüzünde daha çok, biraz yuvarlak bir küresel yıldız kümesine benziyor. Ancak, uzaklığından dolayı, bir bulutsu görünümü de var. Bu gökada, küçük teleskoplar için güzel bir hedef oluşturuyor.

Gezegenler

Geçtiğimiz ay, beş parlak gezegeni akşamüzeri bir arada görme fırsatımız oldu. Bu ayın ilk yarısında da bu gezegenleri, birbirlerine biraz daha yaklaşmış olarak göreceğiz. Ayın başında aşağıdan yukarı sırasıyla Merkür, Venüs, Mars, Satürn ve Jüpiter batı ufku üzerinde yer alacaklar. 3 Nisan'da Satürn, Mars'tan daha aşağıya geçecek. İlerleyen günlerde, hızla yükselen Venüs, Jüpiter'den sonra yükselimi en fazla olan gezegen olacak. 14 ve 15 Mayıs'ta, çok ince hilal gezegenlere katılacak.

Ayın ortalarından sonra Merkür hızla alçalacak ve Güneş'in ışığında kaybolacak. Satürn de onu izleyecek ve ayın sonlarına doğru gözlerden uzaklaşacak. Mars, ayın sonlarına doğru iyice alçalmış olsa da gözlenebilecek. Venüs ve Mars, 10 Mayıs'ta birbirlerine çok yakın görünür konumda olacaklar. Bu sırada gezegenler arasındaki açısal uzaklık, $1/3^\circ$ kadar olacak. Bu, her iki gezegenin de bir teleskopun aynı görüş alanında olacağı anlamına geliyor.

Venüs, giderek yükseldiği, Jüpiter de giderek alçaldığı için, iki gezegen ayın sonunda iyice yakınlaşacak. Gökyüzünün en parlak iki gezegeni, Mayıs'ın son günlerinde ve Haziran'ın ilk günlerinde güzel bir ikili olacaklar.

Ay, 4 Mayıs'ta sondördün, 14 Mayıs'ta yeniay, 22 Mayıs'ta ilkdördün, 28 Mayıs'ta dolunay evrelerinden geçecek.